

[អ្នកសម្ភាស៖ សាយ តុលា. អ្នកផ្តល់បទសម្ភាសន៍៖ ក្រាក់ ធី]
[Interviewer: TS. Interviewee: KC.]

[00:00]

ឧបករណ៍ដែលខ្ញុំបានបង្ហាញសម្រាប់ការរៀបចំធ្វើអង្កាត់
មានដូចជាដែករណាសសម្រាប់កាត់ឫស្សី។ នៅពេលដែលកាត់ឫស្សីបានហើយ
ខ្ញុំមានឧបករណ៍កាំបិត។ កាំបិតប្រភេទនេះហៅថា កាំបិតព្រា
ហើយខ្ញុំប្រើសម្រាប់ពុះឫស្សីដើម្បីធ្វើអង្កាត់។ នៅពេលដែលយើងពុះបានហើយ
ខ្ញុំមានកាំបិតបន្ទោះសម្រាប់ប្រើ។ មុននឹងប្រើ ខ្ញុំត្រូវសំលៀងវាឱ្យមុត
ដើម្បីបិតឫស្សីឱ្យបានស្អាត។ ពេលដែលខ្ញុំបិតបានស្អាតហើយ
ខ្ញុំយកឧបករណ៍មួយទៀតដែលមានឈ្មោះថា ដែកដាប់តូច ដើម្បីចោះរន្ធនា។
នៅពេលដែលបិតរួច ខ្ញុំប្រើកាំបិតប្រភេទនេះដើម្បីសម្រួលអណ្តាតវា
រួចហើយខ្ញុំយកដែកដាប់ធំជ្រាត់ប្រលោះដែលបានចោះទាំងសងខាង
ដើម្បីកាត់យកអណ្តាត។ ឆ្លុះធ្វើអណ្តាត ដើម្បីធ្វើឱ្យអង្កាត់មានសម្លេងលឺ។

The tool that I showed you this morning was a metal hacksaw for cutting bamboo. When I cut the bamboo, I have another tool which is a knife. This type of knife is called 'common knife' and I use it for chopping the bamboo. After chopping it, I have another knife called 'bamboo-cutting knife'. Before using it, I have to sharpen it to make sure that it can carve the bamboo well. When I finish the carving process, I use another tool, a chisel, for making a hole to make it into an Angkuoch. After the carving process, I use this type of tool to make the lamella. Then I use a big chisel to make big hole which is in the process of making lamella. A lamella helps the sound be heard.

នៅពេលដែលខ្ញុំធ្វើរួច ខ្ញុំមានការនេះសម្រាប់បិតក្របឱ្យវានៅនឹង។ បើខ្ញុំមិនបិតទេ
ក្របដែលដាក់ពីលើនោះ នឹងប៉ះជាមួយអណ្តាតធ្វើឱ្យអង្កាត់មិនអាចប្រើការបាន។
When I have finished, I use glue to stick down its covers. If I do not stick them down, the covers that I put on will touch the lamella. Then the Angkuoch would not be playable.

[01:50]

តើអង្កាត់នេះធ្វើពីអ្វី?
What is an Angkuoch made from?

ខ្ញុំធ្វើអង្កាត់នេះពីដើមឫស្សី។
I make this Angkuoch from bamboo.

តើវាបានដើមឫស្សីមកពីណា?
Where did you get the bamboo?

ខ្ញុំមានដើមឫស្សីខ្លួនឯងខ្លះដែរ។ ខ្ញុំបានដាំវាប្រហែលជាប្រាំ ទៅប្រាំមួយឆ្នាំហើយ។
I have some bamboo trees. I have had them planted for five to six years now.

តើឫស្សីមានអាយុកាលប៉ុន្មានឆ្នាំទើបវាអាចប្រើសម្រាប់ធ្វើអង្កាត់បាន?
To make Angkuoch, how old should the bamboo be?

បើតាមខ្ញុំមើល កាលណាដែលឫស្សីចាប់ផ្តើមកើតទំពាំងហើយ
ខ្ញុំអាចកាត់បានពេលវាមានអាយុបី ឬបួនឆ្នាំ។
Based on what I have observed, I can cut it when it is three or four years old, when it can produce bamboo shoots.

ហេតុអ្វីជាឫស្សីខ្លីមិនអាចប្រើសម្រាប់ធ្វើអង្កាត់បាន?

Why can't you use young bamboo?

ដោយសារឫស្សីខ្ចីមានលក្ខណៈទន់! នៅពេលដែលខ្ញុំផ្លាត់ទៅ
វានឹងមិនរលាស់ទេដោយសារសាច់ឫស្សីមិនរឹង!

Because young bamboo is soft. If I played it, it would not be resonant because
the piece of bamboo would not be tough enough.

បើប្រៀបធៀបពីការពាក់ វានឹងនៅតែបែបនេះ! វាមិនរលាស់មកវិញ។
ពេលដែលខ្ញុំប្រើឫស្សីចាស់ វាអាចរលាស់មកវិញពេលដែលខ្ញុំផ្លាត់។

If we talk about being pliable, it will not be pliable. It will be just normal. [But]
if I use old bamboo, it will vibrate when playing.

[02:49]

*តើគាអាចយកឫស្សីមកធ្វើអង្កាម្យបានទេពេលដែលគាភាគវាហើយ?
Can you use bamboo for making Angkuoch right after cutting [the plant]?*

ពេលដែលភាគវាហើយ ខ្ញុំត្រូវហាលយ៉ាងតិចពីរអាទិត្យ។ បើសិនជាខ្ញុំបន្ទាន់ខ្លាំង
ខ្ញុំត្រូវហាលវារយៈពេលមួយអាទិត្យ និងកំដៅភ្លើងឱ្យរឹងបន្ទាប់ពីបីក្នុង
ហើយបន្ទាប់មក ខ្ញុំអាចសម្រួលអណ្តាតវាបាន។

After cutting it, I have to dry it for at least two weeks. If I have to make it very
urgently, I have to dry it for at least one week then smoke it to make it tough.
Then, I can make the lamella.

*ហេតុអ្វីបានជាគាចាំបាច់ហាល ឬឆ្អើរឫស្សី?
Why do you have to dry or smoke a piece of the bamboo?*

បើសិនជាខ្ញុំមិនហាល ឬមិនឆ្អើរ វាអាចដុះផ្សិតនៅពេលដែលខ្ញុំទុកវាយូរ។ វាដុះខ្មៅ។
វាអាចខូច។

If I do not dry or smoke it, it can become moldy when I keep it for a long time.
It will become black. It can be broken.

[03:26]

*ពេលវាប្រែខ្មៅ តើយើងមិនអាចលេងវាបានទេ?
If it becomes black, is it still playable?*

ពេលដែលវាខ្មៅ និងដុះផ្សិត វានឹងមិនមានសម្លេងពិរោះទេ។ ដូច្នោះ ខ្ញុំត្រូវហាលភ្លើង
និងកំដៅវាឱ្យស្អុត។ ខ្ញុំអាចទុកវាបានយូរ និងវាមិនងាយខូចទេ។

When it becomes black and moldy, it will not produce a good sound. So, I
have to smoke and dry it, so then I can keep it and it will not be easily broken.

*ក្រៅពីឧបករណ៍ដែលគាបានបង្ហាញអម្បាញ់មិញ តើគាមានប្រើឧបករណ៍អ្វីផ្សេងទៀតទេ?
Besides from these tools, what other instruments do you use?*

ក្រៅពីនេះ ខ្ញុំមិនមានឧបករណ៍អ្វីទៀតទេ។ ខ្ញុំមានតែថ្មសម្រាប់សំលៀងកាំបិត ។
[សើច...]

Besides from these tools, I do not any other tool. I only have a stone to
sharpen the knife with. [Laughs...]

*តើឧបករណ៍ដែលគាប្រើនោះធ្វើមកពីអ្វី?
What are these tools made from?*

ញញួរនេះធ្វើមកពីឈើ។ តែខ្ញុំក៏អាចប្រើពូថៅសម្រាប់ដំជំនួសបាន។
This hammer is made from wood. However, I also can use an axe instead.

បើខ្ញុំគ្មានព្រួញនេះ ខ្ញុំអាចប្រើពូថៅសម្រាប់ដាប់បាន។
If I didn't have this hammer, I could use an axe instead.

[04:29]

ចុះហេតុអ្វីបានជាគាចូលចិត្តប្រើព្រួញនេះ?
Why do you like to use a [wooden] hammer?

នៅពេលដែលប្រើព្រួញ ត្រង់កន្លែងក្បាលនេះនឹងមិនរីកទេ។
តែបើយើងប្រើឧបករណ៍ដែកដូចគ្នា វានឹងរីក។
If I use a [wooden] hammer, the head of Angkuoch will not become too big. If I use a metal tool, it will become too big.

ដោយសារតាមានព្រួញដែកដែរ ហេតុអ្វីបានជាគាប្រើព្រួញដែក?
Do you use a metal hammer? Don't you have one?

អត់ទេ! ខ្ញុំមិនប្រើទេ។ នៅពេលប្រើវាទៅ អង្កួចនឹងខូច ដោយសារក្បាលវារីក។
No! I do not use it. If I used it, the Angkuoch would be broken as its head becomes too big.

មិនមែនដោយសារព្រួញដែកធ្ងន់ពេកទេ?
Isn't it because a metal hammer is too heavy?

អត់ទេ! វាមិនធ្ងន់ទេ។ សើច...!
No! It is not too heavy. [Laughs...]

តើគាបានឧបករណ៍ទាំងនេះដោយរបៀបណា? តើគាទិញ ឬធ្វើដោយខ្លួនឯង?
How did you get these tools? Did you buy or make them?

ខ្ញុំជួលឱ្យគេធ្វើពន្លាកនេះឱ្យ។ ខ្ញុំឱ្យជាងដែកធ្វើឱ្យ។
I asked someone to make this chisel. I asked a blacksmith to do it.

[05:21]

ចុះកាំបិតនេះវិញ?
How about this knife?

កាំបិតនេះ ខ្ញុំឱ្យជាងដុំឱ្យដែរ។ និយាយពីកាំបិតនេះ
បើសិនគេនោះជាជាងថ្មីថ្មោងដែលធ្វើមិនស្អាត និងលក់មិនត្រូវ
ខ្ញុំនឹងមិនអាចប្រើវាសម្រាប់បិតឬស្សីបានទេ។ ឬស្សីនេះពិបាកបិតណាស់។
ខ្ញុំអាចធ្វើទៅបានលុះត្រាតែ ខ្ញុំធ្វើកាំបិតនេះឱ្យស្អាតនិងលក់ត្រូវ។
ដូច្នោះទើបខ្ញុំអាចបិតឬស្សីបានស្អាត! បើជាងមិនចេះលក់ទេ
ក៏ខ្ញុំមិនអាចប្រើវាបានដែរព្រោះឬស្សីនេះពិបាកបិត។
វាមិនដូចប្រភេទឈើផ្សេងៗទេ។
I asked a blacksmith to make this knife. Talking about this knife, if it is not well made, I cannot use it to carve the bamboo. It is hard to carve bamboo. I can't do it unless the knife is well made and crafted. If it is, I can use it to carve the bamboo well. If the blacksmith is not skillful, I cannot use it. It is not like carving wood.

ដើម្បីធ្វើឧបករណ៍ទាំងអស់នេះ តើគាត្រូវចំណាយលុយច្រើនដែរឬទេ?
To make all these tools, did you have to spend a lot of money?

សម្រាប់កាំបិតដែលខ្ញុំឱ្យគេធ្វើនេះ ខ្ញុំចំណាយមួយម៉ឺនរៀលសម្រាប់តម្លៃកាំបិតមួយ។
សម្រាប់ប្រភេទទាំងពីរនេះ ខ្ញុំចំណាយមួយម៉ឺនរៀលដែរ។
For the knife that I asked a blacksmith to make, I spent 10, 000 Riel [c. USD\$2.50] for one knife. For those two types, I spent 10, 000 Riel each.

ចុះចំណែកកាំបិតព្រាវិញ?
How about the common knife?

ខ្ញុំចំណាយបីម៉ឺនប្រាំពាន់សម្រាប់ទិញកាំបិតនេះ។ ជិតបួនម៉ឺន!
ខ្ញុំចំណាយបួនម៉ឺនរៀលសម្រាប់ទិញដែករណនេះ។
I spent 35, 000 Riel buying this knife. Almost 40,000 Riel. I spent almost 40, 000 Riel [c. \$10USD] to buy this metal hacksaw.

អស់លុយច្រើនដែរ!
A lot of money!

បាទ! អស់លុយច្រើនដែរ! ប៉ុន្តែទោះជាអស់លុយច្រើន របស់ទាំងនេះក៏មិនងាយខូច
ហើយខ្ញុំក៏ប្រើបានយូរដែរ!
Yes! I spend a lot of money! Although I spent a lot of money on these tools, I can use them for a long time because they will not break easily.

[06:51]

សូមតាមរយៈរបៀបរាប់ពីដំណើរការនៃការធ្វើអង្កាច!
Please describe the Angkuoch making process!

ជំហានដំបូង ខ្ញុំត្រូវទៅកាប់ឫស្សី។ នៅពេលដែលកាប់បានហើយ ខ្ញុំត្រូវយកមកកាត់
រួចហាល។ បន្ទាប់មក ខ្ញុំពុះ និងរៀបចំធ្វើ។
The first step is that I have to cut the bamboo. When I have finished the cutting process, I have to cut it into shorter pieces, which I dry. After that, I chop those into smaller pieces and start to make the Angkuoch.

តើតាត្រូវធ្វើអ្វីខ្លះ? ចិត្តរួចធ្វើអ្វីទៀត?
What do you have to do next? What do you do after carving?

នៅពេលដែលខ្ញុំចិត្តរួច ខ្ញុំបិត និងដាប់។ បន្ទាប់មក ខ្ញុំត្រូវចិត ចោះ
និងរៀបចំដាក់ក្របលើអណ្តាត។
After I finish the carving process, I make a hole in that carving. I have to carve, make the hole and put the covers on the lamella.

[07:42]

ហេតុអ្វីចាំបាច់ដាក់ក្រប?
Why do you have to put on covers?

ខ្ញុំត្រូវដាក់ដើម្បីឱ្យវាលឺសម្លេង។ បើខ្ញុំមិនដាក់ វានឹងមិនលឺសម្លេងទេ។
I have to put them on to help Angkuoch produce a sound. If I do not put them on, the Angkuoch cannot produce a sound.

រាល់ដង តើតាធ្វើអង្កាចម្នាក់ឯង ឬធ្វើជាមួយអ្នកណា?
Normally, who do you make the Angkuoch with? Or do you make the Angkuoch alone?

ពីមុន ខ្ញុំធ្វើម្នាក់ឯង។ ដល់ពេលក្រោយមក ចៅខ្ញុំចង់ធ្វើដែរ។ ហើយខ្ញុំក៏បង្ហាត់បង្ហាងកូន និង ចៅឱ្យធ្វើដែរ។

Before, I made them alone. Later on, my grandsons wanted to do it. Then I taught my sons and grandsons to do it too.

បង្ហាត់បង្ហាងឱ្យធ្វើអ្វី?

What did you teach your grandsons?

ខ្ញុំបង្ហាត់បង្ហាងចេះ ដើម្បីនៅថ្ងៃក្រោយពេលដែលខ្ញុំមិនអាចធ្វើ ពួកគាត់អាចធ្វើបានប្រសិនបើពួកគាត់មានពេលទំនេរ។

I asked my grandson to make [Angkuoch], so that in the future, they could do it when they have time.

[08:26]

តើគាចូលចិត្តធ្វើអង្កួចនៅកន្លែងណាដែរ?

Where do you like to make Angkuoch?

កន្លែងធ្វើនេះមិនទៀងទេសម្រាប់ខ្ញុំ!

I don't have one particular place.

កន្លែងណាដែលត្រជាក់ ខ្ញុំអង្គុយនៅទីនោះ។ បើថ្ងៃណាក្តៅស្កះ

ខ្ញុំទៅអង្គុយនៅខាងក្រៅ។ ខ្ញុំមិនរើសកន្លែងទេ។ ខ្ញុំអាចធ្វើបានគ្រប់កន្លែង។ ខ្ញុំក្រាលកន្ទេល ហើយខ្ញុំក៏អង្គុយធ្វើ។

Wherever it is cool, I sit there. If it is hot, I go to sit outside. I do not have a specific place. I can make it everywhere. I use a mat and I sit on that.

តើគាចូលចិត្តធ្វើអង្កួចនៅពេលណា?

When do you like to make Angkuoch?

ខ្ញុំឆ្លៀតធ្វើ។ ពេលណាក៏បាន!

I make time to make it. Whenever!

[09:01]

ទាល់តែមានគេទិញទើបគាធ្វើ?

Do you make it only when people place an order?

ខ្ញុំអង្កេតមើលដែរ។ បើសិនជាមានភ្ញៀវមកច្រើន និងរកទិញច្រើន ខ្ញុំធ្វើទុក។

បើសិនជាមានភ្ញៀវមិនសូវមានទេ ខ្ញុំធ្វើការដទៃផ្សេង។

I observe [the situation]. If there are many tourists who order a lot, I will make them in advance. If there are not many tourists, I do other jobs.

តើប៉ុណ្ណាច្រើន ហើយប៉ុណ្ណាតិច?

How do you consider when there are many and when there are few?

អត់ដឹងដែរ! [សើច...] បើមានគេមករកទិញ ហើយកុម្មង់ច្រើន

ខ្ញុំដឹងថាមានភ្ញៀវច្រើន។

I do not know. [Laughs...] When many people come to buy and place an order, I know that there are many tourists.

តើការកុម្មង់ច្រើនបំផុតប៉ុន្មានដែរ?

For how many [Angkuoch] was the biggest order?

ប្រហែលជាមួយរយជាង!
Over a hundred!

នៅពេលដែលតាធ្វើអង្កាច តើមានស្លាករូបអ្វីនៅលើឃ្នឹងទេ?
When you make Angkuoch, do you make a special motif?

ដោយសារខ្ញុំចង់ឱ្យគេដឹងថាខ្ញុំរស់នៅជិតអង្គរ
ខ្ញុំតែងតែស្លាករូបអង្គរតូចមួយនៅខាងលើ។
I carve Angkor as a motif on the top of it, to show that I live around the
Angkor compound.

នៅខាងមុខ! [សើច...]
On the front of it! [Laughs...]

អង្គរអ្វី?
Which Angkor?

អង្គរវត្ត!
Angkor Wat temple!

តើស្លាកគ្រប់ទាំងអស់ ឬគ្រាន់តែស្លាកមួយៗទេ?
Do you make motifs on all the Angkuoch you make, or just on some?

ស្រេចតែលើពេលវេលា! បើគេត្រូវការបន្ទាន់ ខ្ញុំមិនអាចស្លាកអស់ទេ!
It depends on the timeframe. If they [buyers] need it urgently, I cannot carve
motifs on all the instruments.

[10:16]

តើស្លាកតែរូបអង្គរវត្តទេ? អត់មានរូបសត្វអ្វីទេ?
Do you carve the only Angkor Wat motif? Not animals?

អត់ទេ! អត់មានទេ! ព្រោះឧបករណ៍នេះមានរាងតូចដែរ!
No! No! Because this instrument is really small.

តើវាចំណាយពេលក្នុងការស្លាកយូរដែរឬទេ?
Do you spend a long time in carving a motif?

មិនយូរទេ! តែមួយភ្លែត!
Not long! A short time only!

ជាទូទៅ តើស្លាកដែរឬទេ?
Normally do you carve a motif?

ច្រើនតែអត់! ស្លាកតិច!
Mostly no! Only a few Angkuoch with a motif!

មានគេកុម្មុងឱ្យស្លាកទេ?
Has anyone ordered you to carve a motif?

មានគេកុម្មុងដែរ!
Some people order them!

ស្លាកតែរូបមួយនេះទេ?

You carve the Angkor Wat motif only?

ឆ្លាក់តែរូបមួយនេះ!
Only that one!

*ពេលណាដែលតាដឹងថាអង្កួចនេះធ្វើរួចរាល់?
How do you know when your Angkuoch is finished?*

ខ្ញុំត្រូវសាកល្បងវា។ បើវាលឺ ខ្ញុំដឹងថាវារួចហើយ។ បើមិនលឺទេ ខ្ញុំត្រូវកែសម្រួល។
អង្កួចខ្លះខូចនៅពេលដែលខ្ញុំកែ។ មានខូចខ្លះដែរ!
I have to test it. If it produces a good sound, I know that it is finished. If it does not produce a sound, I have to keep improving it. Some Angkuoch get broken in the improving process. Some get broken!

*នៅពេលដែលវាខូច តើតាធ្វើវាម្តងទៀតទេ?
When one gets broken, do you fix it?*

នៅពេលដែលវាខូច ខ្ញុំមិនអាចកែបានទេ។ ខ្ញុំត្រូវចោល។
If it breaks, I cannot fix it. I throw it away.

*នៅពេលដែលធ្វើរួចរាល់ តើតាត្រូវសាកល្បងរហូត?
When one is finished, do you have to test it always?*

បាទ! ពេលដែលធ្វើរួច ខ្ញុំត្រូវសាកល្បងវា។
Yes! When it gets done, I have to test it.

*សាកល្បងរបៀបណា?
How do you test it?*

ខ្ញុំផ្លាត់។
I play.

*តើតាត្រូវផ្លូវដែរឬទេ?
Do you have to blow through it as well?*

ខ្ញុំមិនបាច់ផ្លូវក៏បាន។ ខ្ញុំគ្រាន់តែផ្លាត់ និងស្តាប់សម្លេងថាតើវាលឺឬអត់។
I do not need to blow. I only play and listen to the sound, to whether it is good or not.

*ខ្ញុំបានសួរតាគ្រប់សំណួរហើយ ប៉ុន្តែតើមានអ្វីចង់បន្ថែមទៀតទេ?
I have asked you all the questions. Do you have anything to add?*

មិនមានទេ! [សើច...] សំណួរបានសួរអស់ហើយ!
No! [Laughs...] All the questions are asked.

[11:45 - END]